

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi (ATA 122)

5. Ders

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Haftanın Hedefi

Bu hafta ekonomik gelişmeler, tam bağımsız milli ekonomi anlayışının temelleri, ekonomide I. dönem, aşar vergisinin kaldırılması, sanayileşme yolunda çalışmalar, ulaştırma işleri, para ve bütçe politikası, ekonomik bağımsızlık ilkesinin gerçekleştirilmesi, ekonomide II. dönem, devletçiliğe geçişin nedenleri, uygulamalar: planlı ekonomi ve I. Beş Yıllık Kalkınma Planı incelenecektir.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Osmanlı Devleti'nin ekonomisi tarıma dayalı bir ekonomiydi. 16. yüzyıla kadar ticaret, el gücü ile çalışan dokuma tezgâhları ve diğer el sanatları ekonominin sınırlı sayıdaki yan dallarını oluşturmaktaydı. 16. yüzyıldan sonra Osmanlı'nın dünya ticaretinde oynadığı rol azaldı ve ülkenin genişlemesi durarak sürekli savaşlar sebebiyle maliye bozulma sürecine girdi.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Bu dönemde, Avrupa'da Coğrafya Keşifleri, Rönesans, Reform hareketleri sonrasında büyük gelişmeler yaşanmıştı. 18. yüzyılda buharlı makinelerin bulunması ile Batı sanayileşme sürecine girdi. Osmanlı Devleti'nde ise ekonomik kalkınmanın temeli olan sermaye birikimi gerçekleşmediği için sanayileşemedi ve Batı'ya göre geri kaldı.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Osmanlı Devleti yöneticileri bozulan ekonomik yaşamı yeniden canlandırmak için, yabancılara ticari imtiyazlar tanıyarak ticareti geliştirmek istediler. Amaçlananın aksine kapitülasyon denilen bu ayrıcalıklarla Batılı devletler Osmanlı ekonomisine giderek egemen oldular. 19. yüzyılda siyasi ve askeri gücünü kaybeden Osmanlı Devleti, yabancı devletlere tanıdığı kapitülasyonlarla da adli, mali ve iktisadi bağımsızlığını yitirmişti. 1838 Balta Limanı Antlaşması'ndan itibaren yerli sanayiye koruyacak gümrük düzenlemeleri yapma olanağını kaybetti.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Tanzimat döneminde her alanda olduğu gibi ekonomik alanda da düzenlemeler yapılmışsa da bu düzenlemeler yeterli olamamıştır. Ticaret dengesindeki açıklar, 1854 yılında batılı devletlerden alınan borçlarla karşılanmaya çalışıldı. Osmanlı Devleti ilk dış borcunu Kırım Savaşı sırasında İngiltere'den almıştır. Böylece Osmanlı Devleti'nin kapitalist dünya ekonomisindeki merkezlere olan sanayi ve ticaret bağımlılığına, bir de mali bağımlılık eklendi. Duyun-u Umumiye içinde yer alan bu devletler ise İtalya, İngiltere, Fransa ve Almanya'dır.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Alınan dış borçlar ödenemeyince Osmanlı Hükümeti 1876 yılında iflasını (moratoryum) ilan etti. 1881 yılında Osmanlı maliyesini Avrupa devletlerinin denetimine sokmak üzere kurulan Duyun-u Umumiye İdaresi Osmanlı Devleti'nde emperyalist sömürünün en önemli aracı haline geldi.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Osmanlı Devleti'nin yarı-sömürge niteliğinin en açık belirtisi dış borçlanmalar ve Duyun-u Umumiye nin yanında Reji İdaresi olarak bilinen ve sürekli imtiyazlar arayarak ülkeye giren yabancı sermaye yatırımları, giderek ağırlaşan ve yaygınlaşan kapitülasyonlar zinciri sonunda ülke yönetiminin önce iktisadi, sonra büyük ölçüde askeri ve siyasi alanlarda emperyalizmin denetimine girmiş olmasıydı.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Osmanlı Devleti'nde ulusal nitelikte kapitalizme bir yöneliş olmakla birlikte yarı sömürge statüsünün yarattığı derin bağımlılık ilişkileri, son dönemdeki isyanlar ve savaşlar, Türk ve Müslüman burjuvanın az olması ve örgütsüzlüğü gibi engellerin tamamen aşılammaması nedeniyle bu yöneliş başarıya ulaşamadı.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

İttihat ve Terakki döneminde "Milli İktisat" görüşüyle, savaş koşullarından da yararlanılarak, devlet desteği ile bir yerli ve milli burjuvazinin yetiştirilmesine çalışıldı. Bu model, kalkınma ve modernleşme için gerekli görülerek 1920'li yılların sonuna kadar denendi. Ancak elde edilen sonuçlar ve amaçlanan hedef bakımından ciddi başarılar kaydedilememişti.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Kapitülasyonlardan kurtularak mali ve iktisadi bağımsızlığı geri almak amacıyla I. Dünya Savaşı sırasında ilk büyük adım atılmış ve İttihat Terakki yönetimi kapitülasyonları kaldırdığını ilan ederek geçici bir yasa ile yabancı şirketlerin ayrıcalıklarına son vermişti. Bundan sonra Türk-Müslüman işletmelerin özendirilmesi yoluna gidildi. Bütün çabalara rağmen Cumhuriyet'in devraldığı ekonomik mirasta, Osmanlı'nın yüzyıllar boyu sürmüş olan geri kalmışlığının sonuçları ve savaş yıkıntılarından geriye kalanlar daha etkin bir durumdaydı. Osmanlı'dan yeni Türkiye Cumhuriyeti devletine kalan iktisadi kapasite ve iktisadi potansiyel çok geri, yoksul ve güçsüzdü.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

İktisaden işgal altında olan Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkınca askeri işgale maruz kalarak toprakları emperyalist devletlerce ele geçirildi. 1919 Mayısında içinde bulunulan bu kötü durumdan halkın azim ve kararlılığı ile çıkma kararı alan Mustafa Kemal Paşa, "Bugünkü mücadelemizin amacı (İstiklal-i Tamme) Tam Bağımsızlıktır. Bağımsızlığın bütünlüğü ise ancak mali bağımsızlık ile mümkündür. Bir devletin maliyesi bağımsızlıktan yoksun olunca o devletin bütün hayati kuruluşlarında bağımsızlık felç olur.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Çünkü her devlet organı ancak malî kuvvetle yaşar. Mali bağımsızlığın korunması için ilk şart, bütçenin ekonomik bünye ile orantılı ve denk olmasıdır. Bundan ötürü, devlet bünyesini yaşatmak için dışarıya başvurmaksızın memleketin gelir kaynaklarıyla idareyi sağlama çare ve tedbirlerini bulmak lazımdır ve bu mümkündür... Azami tasarruf milli prensibimiz olmalıdır" sözleriyle ekonomik bağımsızlığın önemini ve izlenecek ekonomi politikasını özetlemekteydi.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

Gazi Mustafa Kemal, henüz İstiklal Savaşı'nın en yoğun günlerinde savaş sonrası bağımsız yeni Türkiye devletinde uygulanması gereken iktisat politikasını hazırlamak üzere özel bir heyet kurmuştu. İstiklal Savaşı'nın kazanılmasından hemen sonra, daha Lozan Barış Görüşmeleri sürerken İzmir İktisat Kongresi'ni toplaması, ekonomi alanında alınacak yolun her adımın önünde olduğunu göstermişti.

TAM BAĞIMSIZ MİLLİ EKONOMİ ANLAYIŞININ TEMELLERİ

1923 yılının 17 Şubat'ında toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde Gazi Mustafa Kemal'in milli ekonomi anlayışı tüm açıklığıyla ortaya konmuştur. Milli ekonomi anlayışına göre Türkiye'nin içe dönük bir ekonomi yerine tam bağımsızlığına kast edilmediği sürece çağın ve uluslararası yaşamın sunduğu yeni imkânlar ve değişimlere açık bir ülke olduğu ifade edilmiştir.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

1923-1929 yılları arası, Türkiye İktisat Tarihi açısından ülkenin açık ekonomi koşullarında yeniden inşa dönemidir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşu ile geçmişten kesin bir kopuşu ve bu anlamda bir siyasi devrimi temsil eden bu dönemde, iktisat politikaları ve resmi iktisat görüşleri bakımından İttihat ve Terakki dönemiyle "milli iktisat" görüşü etrafında paralellik gösterir. Cumhuriyet'in bu ilk döneminde devlet desteğiyle bir yerli ve milli burjuvazi yetiştirilmesi kalkınma ve modernleşmenin temel mekanizması olarak görülmüştür.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

Gazi Mustafa Kemal, toplumun gelişmesinin ve ilerlemesinin üç faktör üzerinde yapılacak çalışmalarla mümkün olacağı düşüncesiyle. Bunlar sosyolojik, kültürel ve ekonomik oluşumlardı. Toplumun bu oluşumlara göre şekilleneceği düşüncesi ile İzmir İktisat Kongresi'nin açılış konuşmasında şunları söylemişti:

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

"Tarih milletlerin yükseliş ve çöküş nedenlerini ararken birçok siyasi, askeri, içtimai sebepler bulmakta ve saymaktadır. Şüphesiz bütün bu nedenler, sosyal olaylar da bir faktördür. Fakat bir milletin, doğrudan doğruya yaşamasıyla, yükselmesi ve düşüşüyle ilgili ve ilişkili olan, milletin iktisadiyatıdır. Tarih ve tecrübenin tespit ettiği bu hakikat, bizim milli hayatımızda ve milli tarihimizde de gözlenir. Gerçekten Türk tarihi incelenirse, bütün yükseliş ve çöküş nedenlerinin iktisat meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır."

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan bu kararlar, TBMM'ye de yön gösterici olmuştur. Kongre'den beş ay sonra Lozan Barışı imzalandı. Lozan'da kapitülasyonlar kesin biçimde kaldırıldı, yabancı devletlerin yurdumuzdaki her türlü ayrıcalığına son verildi. Böylece içilen ant amacına ulaştı, ekonomik bağımsızlığımızı kazandık. Kongre'de alınan diğer kararlar ise şöyle sıralanmaktaydı:

EKONOMIDE I. DÖNEM (1923-1929)

Aşar Vergisinin Kaldırılması (17 Şubat 1925)

Osmanlı döneminde köylüden alınan en önemli vergi aşar vergisiydi. Köylü ürününün onda birini her yıl devlete ödemek zorundaydı. İzmir İktisat Kongresi'nde alınan karar doğrultusunda 17 Şubat 1925'te çıkarılan bir kanunla Aşar Vergisi kaldırılarak yerine Arazi Vergisi konuldu. Daha sonraki yıllarda çiftçiye kredi sağlamak amacıyla Ziraat Bankası'nda yeni düzenlemeler gerçekleştirildi. Traktör kullanımı teşvik edildi, Tarım ve Kredi Kooperatifleri ve Yüksek Ziraat Enstitüleri kuruldu.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

Örnek devlet çiftlikleri kuruldu ve tohum ıslah istasyonları açıldı. Böylece Türkiye'de tarımın gelişmesi için önemli hamleler gerçekleştirildi.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

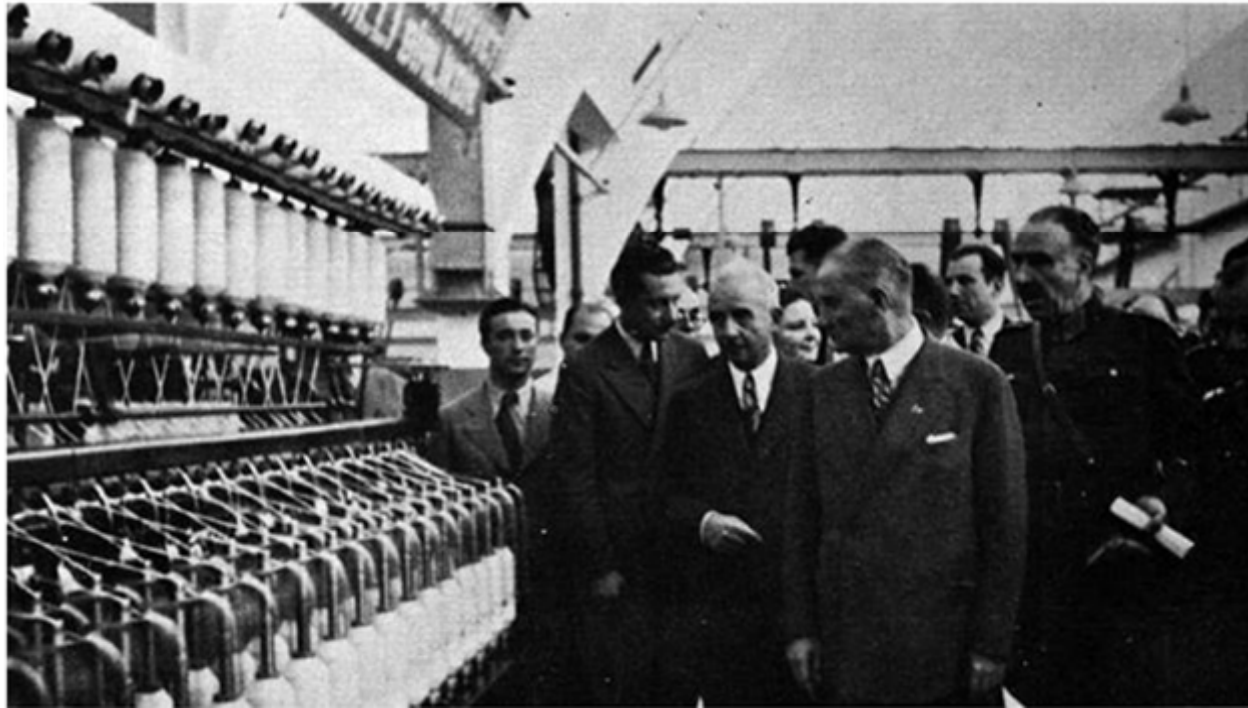
Sanayileşme Yolunda Çalışmalar

Aşar Vergisi'nin kaldırılması ile tarımda bir rahatlama yaşandı. Ancak sanayi alanında Osmanlıdan kalan birkaç dokuma tezgahından başka ne ağır ne de hafif sanayi vardı. Sermaye birikiminin olmaması, girişimci sayısının yetersizliği ile uzman ve kaliteli işçinin bulunmaması gibi nedenler sanayinin kurulmasını engelleyen etkenlerdi.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

Bütün bu olumsuz koşullara rağmen birtakım atılımlar gerçekleştirildi. 1925 yılında maden işletmek, sanayi kuruluşları yapmak amacıyla Türkiye Sanayi ve Maden Bankası kuruldu. 1926 yılında Uşak ve Alpullu'da iki şeker fabrikası açıldı. 28 Mayıs 1927'de Teşvik-i Sanayi Kanunu kabul edilerek özel teşebbüse destek verilmesi sağlandı. 1929 yılında ithalat mallarından alınan gümrük tarifeleri yükseltilerek yerli üretimin ithal sanayi mamulleriyle rekabet etmesi kolaylaştırıldı.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

Özel sektörün elinde yeterli sermayenin olmayışı, devletin 1929'a kadar yerli sanayiye dışa karşı yeteri kadar koruyamaması, teknik bilgi ve eğitilmiş insan yetersizliği sebebiyle üç beyaz (şeker un ve pamuk) ve üç siyah (kömür, demir ve petrol) projesi olarak adlandırılan sanayileşme hamlesi istenen hızla gerçekleştirilememiştir.

EKONOMIDE I. DÖNEM (1923-1929)

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

c. Ulaştırma İşleri

Cumhuriyet'in ilk yıllarında bütün dünyada geçerli olan yol türü demiryolu idi. Demiryolu, Türkiye şartlarına da uygun bir yoldu. 1924 yılında kabul edilen kanunla yeni demiryollarının yapımına hızla başlandı. Yabancıların elindeki demiryolları satın alındı, millileştirildi. Ayrıca tamamen yerli sermaye kullanılarak 1938 yılına kadar 3360 Km yeni demiryolu yapıldı.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

Ülke genelinde karayolu ulaşımının güçlüğüle yapılması üreticilerin mallarını şehirlere taşımalarını zorlaştırmakta bu durum ticaret ve sanayi ile tarım işlerini olumsuz yönde etkilemekteydi. Bu nedenle yurdun her bölgesinde karayolları onarıldı ve yeni yollar yapıldı.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

d. Para ve Bütçe Politikası

Cumhuriyet'in ilk döneminde Hükümetler serbest para politikası izlediler. Gazi Mustafa Kemal, 1924 yılında girişimcilere ve diğer kesimlere kredi sağlanması amacıyla İş Bankası'nı kurdurdu. 1926 yılında kurulan Emlak ve Eytam Bankası ise özellikle konut kredisi verme yolunda çalışmalar yaptı. Sanayi ve Maden Bankası ile Emlak ve Eytam Bankası'nın kurulması ile devlet yavaş yavaş kredi piyasasına girmiş oldu.

EKONOMİDE I. DÖNEM (1923-1929)

e. Ekonomik Bağımsızlık İlkesinin Gerçekleştirilmesi

Lozan'da kapitülasyonların kaldırılması bu yoldaki en önemli gelişmedir. Cumhuriyet'in ilanından sonra çeşitli yabancı ortaklıkların elinde bulunan demiryolları, limanlar, diğer kamu hizmetleri ile ilgili kuruluşlar Türkiye Cumhuriyeti'nin malı olmuşlardır. Yine 1926 yılında çıkarılan kanun ile kabotaj hakkı elde edildi. Bu kanunla Türk karasularında yalnızca Türk gemilerinin yük ve yolcu taşıyabileceği şartı kabul edilmiştir.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

a. Devletçiliğe Geçişin Nedenleri

1929'da patlak veren "Dünya Ekonomik Buhranı" kısa zamanda Türkiye'yi de etkilemişti. Tarım ürünlerinin fiyatları hızla düşerken, Türkiye'nin önemli bir gelir kaynağı olan tarım ürünleri ihracatından gelen döviz miktarında da ciddi bir azalma yaşanmıştı. Köylünün günden güne yoksullaşması üzerine devlet ekonomi politikasında değişimler yaparak köklü iktisadi reformlara girişti.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

1930 yılına kadar uygulanan ekonomi politikaları özel teşebbüsün teşvikiyle elde edilmek istenen düzeye ulaşamamıştı. Bunun üzerine devletin ekonomik hayata doğrudan girerek hızlı bir kalkınma sağlaması amaçlandı. 1932 yılından itibaren devletin ekonomi politikalarına Devletçilik ilkesi hâkim oldu. Atatürk, devletçilikten ne anlaşılması gerektiğini şöyle açıklıyordu:

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

"Türkiye'nin uyguladığı devletçilik sistemi, 19. yüzyıldan beri sosyalizm nazariyecilerinin ileri sürdükleri fikirlerden alınarak tercüme edilmiş bir sistem değildir. Bu Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğmuş, Türkiye'ye has bir sistemdir. Devletçiliğin bizce manası şudur: Fertlerin özel teşebbüslerini ve faaliyetlerini esas tutmak fakat büyük bir milletin bütün ihtiyaçlarını ve birçok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak memleket ekonomisini devletin eline almak.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

Türkiye Cumhuriyeti devleti Türk vatanında asırlardan beri ferdi ve özel teşebbüslerle yapılamamış olan şeyleri bir an evvel yapmak istedi ve kısa zamanda yapmaya muvaffak oldu. Bizim takip ettiğimiz bu yol görüldüğü gibi liberalizmden başka bir yoldur".

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

b. Uygulamalar: Planlı Ekonomi ve I. Beş Yıllık Kalkınma Planı

Devletçi ekonomiye geçildikten sonra alınan ilk önlem, 1931'de Merkez Bankası'nın kurulması olmuştur. Daha sonra 1932'de Başbakan İsmet İnönü ekonomik gelişmeleri incelemek üzere Sovyetler Birliği'ni ziyarete gitti. Aynı yıl Sovyetler Birliği'nden bir heyet Türkiye'ye davet edilmiş ve bu heyetin ekonomik alanda tavsiyeleri alınarak yeni çalışmalara başlanılmıştı.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

Sovyet Heyeti'nin hazırladığı rapordan özellikle I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın uygulanması esnasında faydalanılacaktı. 1933'te Türkiye'ye Amerika'dan da bir heyet davet edilmiş ve ekonomi politikalarının oluşturulmasında bu heyetin görüşlerinden de faydalanılmıştır.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

1933'te tamamı kamuya ait Sümerbank'ın kurulmasıyla hızlı kalkınma planının ilk modeli oluşturuldu. Banka 4 sanai işletme, bir satış mağazası ve iki banka şubesini devralmıştı. Bankanın kuruluş yasasında hammaddesi ülke içinden sağlanacak sanai yatırım projelerine öncelik vereceği belirtilmişti.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

1934'te tümüyle planlı ekonomiye geçilerek 1934-1938 yılları arasını kapsayan dönemde I. Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulamaya konuldu. I. Beş Yıllık Sanayi Planı'nın özü şu ilkelerle tespit edilmişti:

- Tüm sermaye mümkün olduğunca sanayi alanına aktarılacak
- Çok sayıda kamu iktisadi kuruluşları oluşturulacak
- Ülke içinden sağlanacak hammaddeyi işleyecek sanayi tesisleri kurulacak

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

Devlet ilk kalkınma planını gerçekleştirebilmek için 1930 yılında bir Amerikan firmasına "Kibrit Tekelini" vermek suretiyle düşük faizli 10 milyon dolar kredi almıştır. 1932 yılında Sovyetler Birliği'nden faizsiz 8 milyon dolar kredi alma konusunda mutabakata varılmış ve kredi 1934 yılında alınmıştır. 1938 yılında da İngiltere'den 16 milyon sterlinlik bir kredi alınmıştır. Atatürk dış borçlanmayla ilgili şu fikirleri savunmuştur:

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

"Hükümetimizin her medeni devlet gibi dış borçlanmalar yapmasına lüzum vardır. Şu kadar ki, borç alınan yabancı paralarını ödemeye mecbur değilmişiz gibi, amaçsız israf ve tüketim ile borçlarımızın yükünü artırarak mali bağımsızlığımızı tehlikeye düşürmeden kaynaklarımızı geliştirecek verimli borçlanmalara taraftarız"

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

Ekonomik alanda işbirliği ve entegrasyon konusunda ise "ekonomik genişliğin temelini de, ancak her milletin refah içinde yaşamaya ve ilerlemeye hakkı olduğunu kabul eden bir zihniyetle, bütün milletlerin birlikte çalışmaları yolunun bulunmasında görüyoruz" şeklinde bir değerlendirme yapmıştır.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

Özel teşebbüsün gerçekleştiremediği yatırımlar böylece devlet eliyle yapılmaya başlanmıştır. 1937'ye kadar birçok fabrika açılarak demir, cam, kağıt, dokuma, gübre, şeker ve çimento üretimi iç kaynaklarla karşılanmış, ithal mallar yüzde elli oranında azaltılmıştır. Dış ticaretle ilgili antlaşmalarla konan kontenjanlar sayesinde ithalat denetim altında tutulmuştur. 1935'te Etibank ve Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü açılmıştır. Ergani-Murgul bakır ve Divriği demir işletmeleri Etibank tarafından yabancı şirketlerin elinden alınmış, Ereğli Kömür işletmeleri de Etibank'a devredilmiştir.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

1933'te esnaf ve sanatkârın kredi ihtiyacını karşılamak üzere Halk Bankası kurulmuş, ancak banka 1938 yılında çalışmalarına başlayabilmiştir. Tarımı geliştirmek üzere devlet sermayesiyle örnek çiftlikler kurularak nitelikli tohum, fide ve fidanlar ile damızlıklar yetiştirilip çiftçiye dağıtılmıştır. Atatürk döneminde uygulanan planlı ekonomi sayesinde şu gelişmeler kaydedilmiştir:

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

1. GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla), 1923-1938 yılları arasında ortalama yüzde 8 oranında büyümüştür.
2. Merkez Bankası'nda 36 milyon liralık döviz ve 26 ton altın birikmiştir.
3. Devletin ekonomik alanda gelişmesini sağlayacak alt yapı kurumları büyük oranda oluşturulmuş ve demiryolculukta önemli gelişme kaydedilmiştir.

EKONOMİDE II. DÖNEM (1930-1938)

4. Tümüyle öz kaynaklara dayanılarak 17 sanayi işletmesi açılmış, Türkiye un, şeker, kumaş gibi temel tüketim maddelerini kendi üretir hale gelmiştir.
5. Paranın değerinin korunmasında istikrar sağlanmış ve vergi sisteminde yapılan değişikliklerle yoksulluk azaltılmıştır.

